
Vaalan Haarasuonkankaan tuulivoimapuiston metsojen soidinpaikkaselvitys 2022

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	3
Raportista	3
Selvitysalueen yleiskuvaus	3
Työstä vastaavat henkilöt	4
Tutkimusmenetelmät	4
Epävarmuustekijät	6
Metsojen elintavoista	6
Tulokset ja päätelmät	6
Kirjallisuus	8

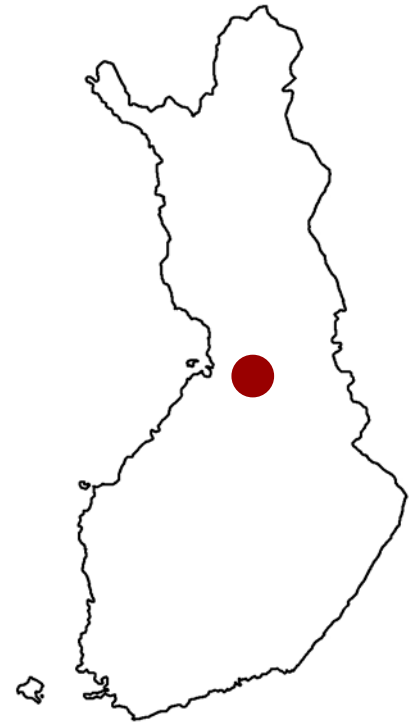
*Tähän raporttiin suositetaan viittaamaan seuraavasti:
Ahlman, S. 2022: Vaalan Haarasuonkankaan tuulivoimapuiston
metsojen soidinpaikkaselvitys 2022. Ahlman Group Oy.*

JOHDANTO

Tämä raportti esittelee Finnish Consulting Group Oy:n Ahlman Group Oy:ltä tilaaman Vaalan Haarasuonkankaan tuulivoimapuiston metsojen soidinpaikkaselvityksen tulokset, joiden perusteella voidaan arvioida voimaloiden vaikutuksia kyseiselle lajille.

Pohjan Voima Oy ja Taaleri Energia Oy suunnittelevat tuulivoimapuiston rakentamista Haarasuonkankaan alueelle. Tuulivoimapuisto koostuu tuulivoimaloista perustuksineen, niitä yhdistävistä maakaapeleista, liittymisasemasta kantaverkkoon sekä tuulivoimaloita yhdistävistä teistä. Hankkeeseen sovelletaan YVA-lain (252/2017) mukaista ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä toteutettiin metsojen sekä muiden metsäkanalintujen soidinpaikkaselvitys, jonka tavoitteena oli kartoittaa alueella mahdollisesti olevat soidinalueet.

RAPORTISTA

Tässä raportissa esitetään huhtikuussa 2022 toteutetun metsojen soidinpaikkaselvityksen tulokset. Raportti käsittää yleis- ja pohjatietojen lisäksi kuvaukset tutkimusmenetelmistä sekä inventointien tulokset.

SELVITYSALUEEN YLEISKUVAUS

Haarasuonkankaan tuulivoimapuisto sijaitsee noin kahdeksan kilometriä Vaalan keskustan koillispuolella Otermanjärven ympäröivällä alueella. Hankealue levittäytyy lounaisosan Iso-selältä pohjoislaidan Pirunsoolle muodostaen noin 18 kilometriä pitkän kaarimaisen alueen (kuva 1).

Tutkimusalue käsittää noin 7 400 hehtaarin kokonaispinta-alan, jossa on hyvin runsaasti ojitettuja soita. Alueella on myös lukuisia luonnontilaisia suoaloja. Kangasmetsiä on kokonaispinta-alaan suhteutettuna varsin niukasti. Metsät ovat suurelta osin tavanomaisen metsätalouden piirissä, minkä vuoksi puuston ikärakenne on nuorta. Alueella olevia vesistöjä edustavat Kekkolanlampi, Hyrynsuon pieni lampi, Tervajoki ja Vanhajoki koskineen. Alueella on myös muutama pieni peltolaikku.

Kuva 1. Tutkimusalue (punainen katkoviiva). Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin data 2022.

TYÖSTÄ VASTAAVAT HENKILÖT

Vaalan Haarasuonkankaan tuulivoimapuiston metsojen soidinpaikkaselvityksen maastotöistä vastasi Toni Ahlman, joka on tehnyt runsaasti vastaavia selvityksiä. Raportin laati luontokartoittaja Santtu Ahlman.

TUTKIMUSMENETELMÄT

Metsojen soidinpaikkoja inventoitiin Metsoparlamentin (www.metsoparlamentti.fi) virallisen ohjeistuksen mukaan. Maastotyöskentelyssä inventoitiin kävellen tutkimusalueen kaikki soidinpaikoiksi soveliaat kohteet sekä useita muita kohteita. Maastotyöt tehtiin 5.4., 6.4., 7.4., 8.4., 9.4., 10.4., 28.4. ja 29.4. Maastotyöt aloitettiin jokaisella kerralla varhain aamulla. Inventoinnit tehtiin pääosin hyvällä säällä, jolloin tuuli on ollut riittävän tyyni yksilöiden havaitsemiseksi soitimen huippuaikana (taulukko 1). Huhtikuun alun inventointikerroilla koettiin haastavia sääolosuhteita takatalven ja siihen liittyvien usein muuttuneiden lumisateiden vuoksi.

Maastoinventoinneissa tarkastettiin kohteita seuraavasti:

- Yhtenäiset, yli kymmenen hehtaarin metsäalueet
- Vanhat ja luonnontilaiset havumetsät, joissa puustorakenne harva ja maastoeroja
- Rämeyttä reunustavat metsät
- Myös yli 30-vuotiaat ensiharventamattomat männiköt

Karttapohjille merkittiin seuraavat havainnot:

- Kävely- ja muut jäljet
- Siipien vetämisläpät
- Hakomismännyn ja ruokailupuut
- Jätökset
- Havaitut yksilöt
- Päiväreviirit
- Varsinaiset soidinpaikat

Käytännössä inventointien aikana pyrittiin tarkastamaan kaikkien soveliaiden kohteiden lumijäljet, jotta mahdolliset soidinalueet voidaan haarukoida tarkemmin tai poissulkea. Erityistä huomiota kiinnitettiin lumipaikoilla siipien vetojälkiin, sillä ne liittyvät oleellisesti soitimeen. Yksittäistä jälkeä ei kuitenkaan voida tulkita soidinalueeksi. Lisäksi siipijälkiä voi löytää myös koiraan päiväreviiriltä, joka on soidinpaikan läheisyydessä. Soidin huipentuu huhtikuun lopulla, jolloin alueella tehtiin kaksi viimeistä inventointia aamuyöstä lähtien.

Metsoinventointien yhteydessä kartoitettiin myös muita metsäkanalintuja, joiden soidinkausi ajoittuu varhaiskevälle. Tällaisia lajeja ovat teeri, pyy ja riekko. Riekkoja atrapoiitiin sopivilla paikoilla yöllä pöllöselvityksen yhteydessä 27.–28.2., 16.–17.3. ja 27.–28.3. (Ahlman 2022).

Taulukko 1. Sääolosuhteet inventointien aikana.

Päivä-määrä	Lämpötila alussa	Lämpötila lopussa	Pilvisyys alussa	Pilvisyys lopussa	Tuuli alussa	Tuuli lopussa
5.4.	-3 °C	1 °C	8/8	8/8	4 m/s W	6 m/s W
6.4.	-3 °C	-1 °C	8/8	8/8	6 m/s NW	5 m/s NW
7.4.	-4 °C	3 °C	8/8	5/8	4 m/s NW	5 m/s NW
8.4.	-1 °C	3 °C	8/8	8/8	6 m/s W	6 m/s W
9.4.	0 °C	4 °C	8/8	6/8	3 m/s N	4 m/s N
10.4.	-1 °C	3 °C	8/8	6/8	4 m/s NW	3 m/s NW
28.4.	-6 °C	4 °C	6/8	8/8	1 m/s NE	2 m/s NE
29.4.	-7 °C	2 °C	6/8	8/8	1 m/s SE	3 m/s SE

EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Metsojen soidinpaikkakartoitusten epävarmuustekijät liittyvät tyypillisesti lumettomaan aikaan tehtyihin inventointeihin, jolloin esimerkiksi siipienvetojälkiä ei voi löytää sulaneilta paikoilta. Tällöin uloste- ja hakomispuulöydöillä saadaan kuitenkin arvioitua lajin esiintymistä ja tehtyä lopullinen tarkastus soidinaikaan. Maastokartoitukset ajoitettiin aikaan, jolloin oli paksu lumikerros. Lisäksi keväällä yöpakkasten vuoksi hanki saattaa olla niin kova, etteivät jäljet näy kunnolla. Tehtyjen jälkihavaintojen perusteella toteutettiin soitimen huippuaikaan hyvissä sääolosuhteissa tarkastuskäynti, joten epävarmuustekijöitä pidetään vähäisinä. Soidinalueet saattavat kuitenkin vaihdella vuosien välillä muun muassa hakkuutöiden seurauksena. Lisäksi huhtikuun alussa takatalven myötä koettiin hyvin haastavia inventointiolosuhteita useiden lumisateiden myötä.

METSOJEN ELINTAVOISTA

Metso on suurin metsäkanalintumme, joka suosii elinpiirinään tyypillisesti luonnontilaisia ja vanhoja havumetsiä. Se on varsin paikkauskollinen laji, jonka on todettu rengastusaineistojen perusteella siirtyneen yleensä korkeintaan alle kymmenen kilometrin matkan (Saurola ym. 2013). Suurimmat tunnetut siirtymät ovat kuitenkin peräti 52, 45 ja 26 kilometriä, mutta tällaiset ovat hyvin poikkeuksellisia.

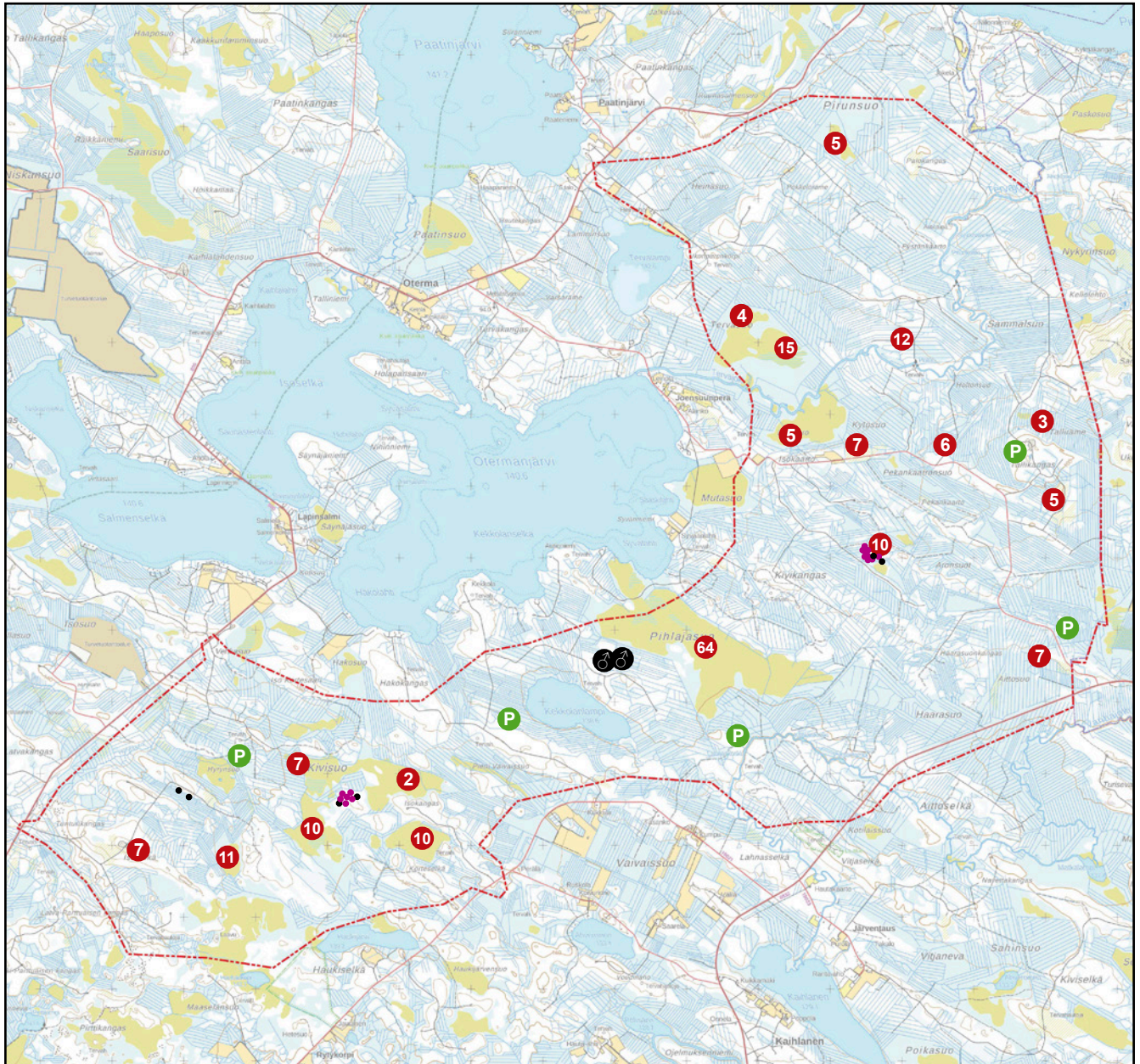
Metso pariutuu ryhmäsoitimella, jossa on muutama koiraslintu parittelemassa useiden naaraiden kanssa. Soidinpaikka on lajin kannalta tärkeä osa sen elinympäristöä, ja se on elinehtona vakaalle metsokannalle. Soidinalan laajuus riippuu sitä käyttävien yksilöiden lukumäärästä, minkä vuoksi se voi vaihdella muutamasta hehtaarista jopa kymmeneen hehtaareihin.

Suomen tuorein kannanarvio on 250 000 paria (Saurola ym. 2013), mutta laji on taantunut merkittävästi eteläisestä Suomesta.

TULOKSET JA PÄÄTELMÄT

Maastoinventointien aikana metsoihin liittyviä havaintoja tehtiin jälkien ja jätöksien muodossa sekä hakomispuulöytöjen osalta hyvin niukasti. Ainoa näköhavainto koskee kahta koirasta Kekkolanlammen koillispuolella (kuva 2). Tarkastuskäynnit kohdennettiin erityisesti niille alueille, joista saatiin havaintoja, mutta soidinpaikkoja ei paikallistettu, eikä niistä saatu viitteitä, kuten esimerkiksi siipienvetojälkiä vaikka maastoa tutkittiin hyvin laajasti. Alue on hyvin voimakkaasti käsiteltyä metsätalousmaata ja suot ovat suurelta osin ojitettu. Pieniä metson soidinpaikkoja saattaa olla alueella, mutta ne saattavat myös olla sen ulkopuolella soveliaammissa elinympäristöissä.

Teeriä havaittiin soitimella 18 eri paikassa. Suurin osa soidinparvista koskee melko pieniä parvikokoja, mutta Pihlajasuolla on soinut parhaimmillaan peräti 64 yksilöä, joten kyseessä on teeren kannalta merkittävä soidinalue. Pyyhavaintoja tehtiin viidessä eri paikassa, mutta riekkoja ei havaittu (kuva 2).

Kuva 2. Kanalintuihin liittyvät havainnot. Muualla havaitut metsoyksilöt on kuvattu symbolein ♂ = koiras, ♀ = naaras. Violetti pallo kuvaa hakomispuuta ja musta pallo jälkiä ja jätöksiä. Teerien soidinparvien yksilömäärät on esitetty punaisiin palloin. Vihreä P = pyyreviiri. Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen avoin data 2022.

KIRJALLISUUS

Ahlman, S. 2022:

Vaalan Haarasuonkankaan tuulivoimapuiston pöllöselvitys 2022. Ahlman Group Oy.

Helle, P., Lindén, H., Aarnio, M. & Timonen, K. 1999:

Metso ja metsien käsittely. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 20.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U-M. (toim.) 2019:

Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019.

Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Jakobsson, N. (toim.) 2008:

Ympäristön- ja luonnonsuojelu 2008. Lakikokoelmat. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Metsoparlamentti:

Kuinka löydän metsojen soidinpaikan? Metsoparlamentin soidinpaikkaesite.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2021:

Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021.

Saurola, P., Valkama, J. & Velmala, W. 2013:

Suomen Rengastusatlas. Osa 1. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. Helsinki.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004:

Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa.

Suomen Ympäristö 742. Ympäristöministeriö.

Söderman, T. 2003:

Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Santtu Ahlman
Toimitusjohtaja
Ahlman Group Oy

